

Asia: VN/32974/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi perusopetuslain muuttamisesta ja siihen liittyvistä laeista

Lausunnonantajan lausunto

Onko oppimisen ja koulunkäynnin tuen kokonaisuudistus tarpeellinen?

Uudistus on tarpeellinen siitä näkökulmasta, että se pakottaa kaikki kunnat tarkastelemaan oppimisen ja koulunkäynnin tuen kokonaisuutta ja sen toteuttamista. Uudistuksen kautta voidaan myös tavoitella nykyistä yhdenvertaisempaa tuen toteuttamisen tapaa.

Toisaalta nykyinen tuen toteuttamisen malli on ollut osassa kunnista toimiva, eikä voida suoraan todeta, että malli itsessään olisi ollut huono tai toimimaton. Sen sijaan sen juurruttaminen ei ole toteutunut kunnissa samalla tavalla, mistä on seurannut kovin erilaisia toteutustapoja. Edelliseen on vaikuttanut myös se, että kunnat ovat voineet monilta osin valita, miten kokonaisuutta on toteutettu.

Nyt esitetyistä muutoksista monet, esim. varhennettu oppivelvollisuus, esiopetuksen osa-aikainen erityisopetus ja tietyt ryhmäkokoiset oppilasmääräraajat, olisi mahdollista toteuttaa myös nykyiseen malliin.

Esitettyä muutosta vastaan puhuu se, ettei se muodosta jatkumoa varhaiskasvatuksen tuesta lähtien, vaan toteutuessaan luo järjestelmän, jossa on erilaisia tuen dokumentoinnin, kuvaamisen ja toteuttamisen tapoja. Esiopetukseen ja täydentävään varhaiskasvatukseen osallistuva on jatkossakin kahden eri tuen toteutustavan piirissä, mikä on omiaan lisäämään työtä, mutta voi näyttäytyä eritoten huoltajien suuntaan epäselvänä kokonaisuutena.

Onko oppimisen ja koulunkäynnin tuelle määritelty kokonaisrakenne tarkoituksenmukainen?

Jako ennakoivaan ja oppilaskohtaiseen tukeen on käsitteellisesti laava ja ilman tarkkoja määrittelyjä se on omiaan muodostumaan eri kunnissa erilaiseksi. Yhdenvertaisen palvelun saatavuuden näkökulmasta tähän tulisi kiinnittää huomiota.

Onko ennakoivia tukitoimia koskevat sääntelyehdotukset tarkoituksenmukaisia?

Eriyttämistä, joka on keskeinen, ennakoivan tuen opettajakohtainen työkalu, ei mainita esityksessä. Tukiopetuksen lisäksi tulisi mainita myös muita ennakoivia tukitoimia ja kuvata ne riittävän laaja-alaisesti, jotta kokonaisuus ei typistyisi tukiopetukseksi.

Koska kirjausvelvollisuus vähenee, on opetuksen järjestäjän haastava arvioida tarpeita ennakoiviin tukitoimiin, joita tulee ottaa huomioon erityisesti resursoinnin näkökulmasta. Millä perusteella ennakoiva tuki järjestetään, kun sen perustana eivät ole oppilaskohtaiset päätökset, eikä tuen tarpeen arviointi? Tukimuotoina tukiopeukset (ennakoiva sekä omankielen) ovat käsitteinä haastavat. Voisiko ennakoiva tukiopeutus olla vain nimenä tukiopeutus? Nämä tukimuodot myös painottavat erityisopettajan roolia ryhmässä sen sijaan, että kiinnitettäisiin huomiota opetuksen yleisiin järjestelyihin (strukturointi, opetuksen suunnittelu, eriyttäminen), jotka ovat tutkimusperustaisesti tärkeimpiä tukitoimia ennakoivan tuen suhteen. Erityisopettajan rooli sekä ennakoivan, että oppilaskohtaisen tuen suhteen hämärtyy.

Esiopetuksessa ei ole tähän saakka ollut käytössä tukiopeutusta vaan ainoastaan osa-aikaista erityisopetusta yksilöllisenä tukimuotona. Onko tarkoitus ottaa tukiopeutus käyttöön myös esiopetuksessa?

Onko oppilaskohtaisia tukitoimia koskevat sääntelyehdotukset tarkoituksenmukaisia?

Ei. Pienryhmäopetuksen painottaminen ja sen sääntelyn jättäminen paikalliselle opetussuunnitelmalla on yhdenvertaisuutta ehkäisevää. Pienryhmäopetuksen tarkempi kuvaus säännöllisyyden avaamisella (koko oppiaineen opetus vai osa oppitunneista) on oleellista erityisopettajan työnkuvan ja opetuksen vastuiden järjestämisen osalta.

- Onko erityisopettajalla arviointivastuu kokonaan opettamastaan oppiaineesta ja opettaako hän myös yksilöllistetyn oppimäärän?
- Henkilökohtaiset apuvälineet tulisi listata opetussuunnitelmatasoisesti sekä avustajapalvelut tulisi linjata opetussuunnitelmatasoisesti.
- Mitä avustajapalvelua käytetään minkälaiseen tuen tarpeeseen (ryhmä, kohdennettu, henkilökohtainen).

Onko tuen asiakirjoja ja hallintopäätöstä koskevat sääntelyehdotukset tarkoituksenmukaisia?

Eivät. Teksteistä ei selviä riittävällä tavalla, mihin hallintopäätös perustuu. Tuleeko annettua ennakoivaa tukea kirjata johonkin, jotta voidaan todentaa sen antaminen ennen kuin haetaan oppilaskohtaisia tukitoimia? Lakipykälät eivät myöskään riittävällä tavalla tuo esiin, mistä asioista tehdään hallintopäätös ja mistä vain ”päätetään” vrt. pedagoginen arvio nykyään (ei ole hallintopäätös, mutta puhekielessä oppilaalle tehdään päätös tehostetusta tuesta). Eli oppimäärän rajoittamista koskeva osuus tulisi selkeästi osoittaa myös hallintopäätöksen alla tehtäväksi toimenpiteeksi.

Kaiken kaikkiaan 20 h § vaatii tarkempaa kuvausta. Terveydellisiin syihin perustuva tilapäinen vapauttaminen muuttuisi nyt radikaalisti. Tekstin perusteella opetukseen osallistumattomuus kestäisi yksittäisen oppiaineen yhtä oppituntia viikoittain enintään 4kk verran. Oppilaalle tulisi myös järjestää muuta opetusta ja ohjattua toimintaa. Eli oppilaan pitäisi näin ollen osallistua johonkin muuhun oppiaineeseen tai hänen kanssaan tulisi olla joku muu koulun aikuinen tuon ajanjakson verran? Tällaisella menettelyllä ei ole merkitystä oppilaan terveydentilaan nähden. Tämä tulee myös verrattain haastavaksi hallintopäätösten näkökulmasta. Mihin päätös perustuu ja kuka arvioi terveydentilaa ja miten yksi vvh vaikuttaa terveydentilaan positiivisesti, jos jätetään yhden oppiaineen opetusta yhden tunnin verran pienemmäksi?

Myöskään oppiaineen rajaaminen pykälän perusteella ei avaudu riittävästi päätösten tekemistä varten. Tarkoitetaanko pykälässä ko. vuosiluokan mukaisia sisältöjä vai muuta?

Onko teillä täydennettävää esityksen vaikutusarvioihin?

Opetusryhmien kasvu 149 ryhmän verran on huomattavan alhainen siihen nähden, miten viiden oppilaskohtaisen hallintopäätöksen määrä näkyy yleisopetuksen ryhmissä. Nyt säännöllinen erityisopettajan antama tuki kohdentuisi tehostetun tuen oppilaiden osalta myös erityisen tuen piirissä olevien oppilaiden osuuteen, ja joissakin kouluissa nostaisi uusien ryhmien määrää kaksinkertaiseksi nykyiseen verrattuna.

Onko teillä parannusehdotuksia esitysluonnokseen?

Uudistuksen suunnitteluun ja paikalliseen toteutukseen pitäisi olla enemmän aikaa, voimaantulo 1.8.2026 olisi realistinen.

Tällaisenaan esitysluonnos ei vastaa niihin tarpeisiin, joita tuen järjestämiseen on liittynyt. Tarkemmat kriteerikuvaukset tuen tasojen liikkumisen suhteen olisivat olleet järkevämmät ja toimivammat olemassa olevan lainsäädännön puitteissa. Tätä olisi voinut ohjata esim. osa-aikaisen erityisopetuksen määrän osoittamisena tehostetun tuen piirissä oleville oppilaille ja erityisen tuen piirissä oleville oppilaille tietyinä ajanjaksona. Nykyinen 18 § olisi vaatinut selkeämpää tekstiä ja ohjeistusta ja se olisi jo yksinään vaikuttanut myönteisesti tuen järjestämisen uudistuksen vaateisiin.

Jos viiden oppilaskohtaisen päätöksen kiintiöstä yleisopetuksen luokassa pidetään kiinni, tulee mahdollisen oppilasmäärään liittyvän ylityksen olla lukuvuotta (eikä lukukautta) koskeva rahoituksen näkökulmasta. Tällöinkin tulee tarkastella sitä, onko tarkoituksen mukaista siirtää oppilas toiseen kouluun, mikäli omassa koulussa ei ole enää ryhmiä, joihin oppilas mahtuu.

Virtanen Emmi

Kaarinan kaupunki - Kaarinan kaupunki, sivistyspalvelut